

PROČ SE ANARCHISTÉ STAVÍ PROTI NACIONALISMU?

Anarchist Communist Group (ACG)

Vydavatelská poznámka:

Uvědomujeme si, že konvenční český jazyk je problematický. Víme, že existují alternativní pokusy jak to kriticky reflektovat nekonvenční úpravou jazykových výrazů. V tomto překladu toho však nevyužíváme a jen chceme konstatovat, že pokud se zde používá kupříkladu pojem *anarchisté* (apod.), míníme tím také ženy, trans osoby či nebinární osoby aj.

|| POCKET EDITION || DUBEN 2025

- pocketedition.noblogs.org
- pocketedition@riseup.net

Původně publikováno *Anarchist federation* a později ACG
v pamfletu “Against nationalism”

Anarchisté vycházející z tradice třídního boje, jako je třeba *Anarchist Communist Group*, nevidí svět z hlediska národního, ale z hlediska třídního. Nevidíme svět bojujících národů, ale bojujících tříd. Národy jsou kouřová clona, fantazie, která zakrývá boj mezi třídami, který existuje uvnitř nich i napříč nimi. I když neexistují skutečné národy, existují skutečné třídy s vlastními zájmy a tyto třídy je třeba rozlišovat. V důsledku toho v rámci „národa“ neexistuje jediný ‚lid‘ a neexistuje žádný společný „národní zájem“, který by ho sjednotil.

Anarchističtí komunisté se nestaví proti nacionalismu jen proto, že je spjat s rasismem a maloměšťáckým fanatismem. Nepochybně tyto „věci“ podporuje a v dějinách pro ně navíc i mobilizoval. Organizace proti nim je klíčovou součástí anarchistické politiky. Nacionalismus je však ke svému fungování nevyžaduje. Nacionalismus může být liberální, kosmopolitní a tolerantní a definovat „společný zájem“ ‚lidu‘ způsobem,

který nevyžaduje jedinou „rasu“. Dokonce i ty nejextrémnější nacionalistické ideologie, jako je fašismus, mohou koexistovat s akceptací multirasové společnosti, jako tomu bylo v případě brazilského integralistického hnutí. Nacionalismus využívá toho, co funguje – využívá jakéhokoli povrchního atributu, který je účinný k tomu, aby za sebou spojil společnost. V některých případech využívá hrubý rasismus, jindy je podstatně sofistikovanější. Manipuluje s tím, co je na místě, pro své vlastní cíle. V mnoha západních zemích je oficiální multikulturalismus klíčovou součástí občanské politiky a vedle něj se vyvinul odpovídající multikulturní nacionalismus. Sdílená „národní kultura“ se stává samotným oficiálním multikulturalismem, který umožňuje integraci „občanů“ do státu, aniž by se uchýlil k hrubému monokulturalismu. Příkladnou ilustrací je inkluzivní nacionalismus *Skotské národní strany*. Avšak i když je nacionalistická rétorika kapitalistického státu nejotevřenější, nejtolerantnější a antirasistická, anar-

chisté proti ní stále vystupují.

Je to proto, že **nacionalismus je ve své podstatě ideologií třídní kolaborace**. Funguje tak, že vytváří imaginární společenství společných zájmů, a tím se snaží zakrýt skutečné, materiální zájmy tříd, které tvoří obyvatelstvo. „Národní zájmy“ jsou zbraní proti dělnické třídě a pokusem sjednotit ovládané za zájmy jejich vládců. Ideologická a někdy i fyzická mobilizace obyvatelstva v masovém měřítku ve jménu nějakého společného a ústředního národního rysu poznamenala války dvacátého a jednadvacátého století – krvavá lázeň v Iráku racionalizovaná ve jménu západní demokratické kultury a posilování domácího státu ve jménu obrany britských nebo amerických tradic svobody a demokracie proti islámskému teroru jsou nedávnými příklady.

Anarchistický odpor k nacionalismu se nakonec řídí jednoduchým principem. Dělnická třída a třída zaměst-

navatelů nemají nic společného. To není jen slogan, ale realita světa, ve kterém žijeme. Třídní antagonismus je neodmyslitelnou součástí kapitalismu a bude existovat bez ohledu na to, zda intelektuálové a politické skupiny teoretizují o jeho existenci či neexistenci. Třída není o vašem přízvuku, vašich spotřebních návycích nebo o tom, zda máte modrý nebo bílý límeček. Dělnická třída – někdy se jí říká proletariát – je třída vyvlastněných, třída, která nemá žádný kapitál, žádnou kontrolu nad celkovými podmínkami svého života a nemá nic, z čeho by mohla žít, kromě schopnosti pracovat za mzdu. Proletáři mohou mít dům a auto, ale stále musí prodávat svou schopnost pracovat zaměstnavateli výměnou za peníze, které potřebují k životu. Jejich zájmy jsou konkrétní, objektivní a materiální: získat od zaměstnavatele více peněz za méně práce a lepší životní a pracovní podmínky. Zájmy kapitálu jsou přímo protichůdné: získat od nás více práce za méně peněz a snížit náklady, aby se jim vrátila vyšší míra zisku a aby

se z jejich peněz rychleji a efektivněji stalo více peněz. Třídní boj je soupeřením těchto zájmů. Dokonce i neproduktivní pracoviště jsou utvářena těmito pravidly, protože jsou základními principy kapitalistické společnosti. Zájmy kapitálu se projevují prostřednictvím těch, kteří mají moc a kteří jsou stejně tak povinni tyto zájmy udržovat, aby si udrželi svou vlastní moc – vlastníků soukromého kapitálu, šéfů, kteří jeho jménem rozhodují, a státu, který je povinen zakotvit a bránit soukromé vlastnictví a vlastnická práva.

„Národní zájem“ je prostě zájmem kapitálu v dané zemi. Je to zájem vlastníků společností, kteří zase mohou vyjádřit pouze základní potřeby kapitálu – akumulovat, nebo zemřít. U nás je jeho funkcí domestikovat ty uvnitř společnosti, kteří s ním mohou představovat antagonismus – dělnickou třídu. Tento antagonismus, který je kapitalismu vlastní, je podle anarchistických komunistů možné překonat. Musíme bojovat v našem zájmu, abychom od kapitálu získali věci,

které potřebujeme. Tato dynamika probíhá bez ohledu na to, zda se kolem ní vytvářejí propracované teorie. Dělníci v Číně nebo Bangladéši, kteří okupují továrny a bouří se proti státním silám, to nutně nedělají proto, že se setkali s revoluční teorií, ale proto, že kvůli podmínkám svého života musí. Podobně třídní solidarita neexistuje proto, že by lidé byli dobročinní, ale proto, že solidarita je v jejich zájmu. Kapitalisté mají stát – justici, soudy a vězení. My máme jen jeden druhého. Jednotlivě můžeme dosáhnout jen velmi málo, ale společně můžeme způsobit narušení každodenního fungování kapitalismu, což je mocná zbraň. Třídní boj je samozřejmě málokdy čistá a neposkvrněná věc a může být překryt bigotností a frakčními zájmy různého druhu. Úkolem revolučních skupin a anarchokomunistické organizace na pracovišti je bojovat proti těmto tendencím, přispívat k rozvoji třídního vědomí i bojovnosti a doplňovat proces, v němž jsou rozpory zpochybňovány společným bojem.

Vládnoucí třída si tyto problémy plně uvědomuje a vědomě jedná ve svém zájmu. Solidarita je to jediné, co jim může přerůst přes hlavu, a proto stát velmi dbá na to, aby nás přiměl jednat proti našim vlastním zájmům. Nacionalismus je v tomto ohledu jednou z jejich největších zbraní a v důsledku toho slouží důležitému historickému účelu. Staví nás do řady za naše nepřátele a požaduje, abychom v úctě k zájmům národa ignorovali své vlastní zájmy jako příslušníci dělnické třídy. Vede to k domestikaci dělnické třídy. Vede to pracující k tomu, aby se identifikovali s národem a jeho prostřednictvím, aby viděli řešení problémů, kterým čelí, v jeho pojmech. Jak již víme, není to konečné; okolnosti mohou lidi nutit a nutí je jednat v jejich zájmu. Prostřednictvím tohoto procesu se vyvíjejí a mění ideje. Vezměme si dramatický příklad z historie: dělníci po celém světě vyrazili v roce 1914 do války, aby se navzájem zmasakrovali, aby se od roku 1917 chopili zbraní proti svým pánům v mezinárodní

vlně stávek, vzpour, povstání a revolucí.

Nicméně nacionalismus je jed, kterému je třeba se bránit zuby nehty. Je to ideologie domestikace. Je to zbraň proti nám. Je to organizovaný provincialismus, jehož cílem je rozdělit dělnickou třídu – která je jako pozice v ekonomickém systému internacionální – podle národnostních linií.

Nakonec, i kdybychom odložili náš principiální a teoretický odpor k nacionalismu, myšlenka jakéhokoli smysluplného národního sebeurčení v moderním světě je idealismus. Národy se nemohou sebeurčovat, když jsou podřízeny světovému kapitalistickému trhu, a ti, kdo svou politiku formulují ve smyslu znovuzískání národní suverenity proti světovému kapitalismu, jako jsou současní fašisté a jejich soupeřníci, usilují o nedosažitelný zlatý věk před moderním kapitalismem. Moderní svět je integrovaný svět, v němž nelze snadno oddělit mezinárodní „spolupráci“ a konflikty, které se projevují prostřednictvím mezinárodních institucí a or-

ganizací, jako je OSN, WTO, Světová banka, EU, NATO atd. Nacionalistická fantazie je stejně prázdná jako reakční. Anarchističtí komunisté to ve své opozici uznávají.

Než budeme pokračovat, je třeba předejít běžné a mylné „kritice“. Nejsme zastánci monokultury. Neusilujeme o to, aby bohatá rozmanitost lidských kulturních projevů byla standardizována v anarchistické společnosti. Jak bychom mohli? Přirozené míšení kultur stojí proti fantaziím nacionalistů. Národní bloky nejsou nikdy odolné vůči kulturním vlivům a kultura se časem šíří a mísí. Představa samostatných národních kultur, kterou nacionalisté vyznávají, je mýtus. Proti tomu stavíme volnou výměnu kulturních projevů ve svobodné komunistické společnosti bez státu jako přirozený důsledek boje proti státu a kapitalismu.

Anarchokomunistická opozice vůči nacionalismu musí být hlasitá a jasná. Internacionalismus nemlžíme. Internacionalismus neznamená spolupráci kapitalistic-

kých národů nebo národních dělnických tříd, ale zásadní kritiku myšlenky národa a národnosti.